No. 1164 Zaterdag 21 April 1906. 23ste Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.20,

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaaí

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 20 April.

HET VERVAL VAN CURAÇAO.

Wie had ooit durven denken, dat de gemoedelijke „Neerlandia", tijdschrift van het Algemeen Nederlandsch Verbond, zich zou geleend hebben om in zijn kalme en droge kolommen zulk een buitengewoon heftig en afbrekend ingezonden stuk op te nemen, als dat in het Febr.-nummer: „Het verval van Curaçao"?

En wie had niet gehoopt, dat onmiddellijk na de ontdekking van den gruwelijken flater de redactie zich zou gehaast hebben in 't eerstvolgend nummer den schandelijken laster van duizenden onschuldigen krachtig tegen te spreken en door uitdrukkelijke verloochening van den inzender alles werderom goed te maken? Doch dat is niet gebeurd!

Zeer mager is de amende honorable der redactie, indien aldus mag genoemd worden haar eigen zwijgen en haar gastvrijheid aan een opstel, waarin alleen het R. K. Bijzonder Onderwijs wordt verdedigd. Meent de „Neerlandia" dan nog altijd, dat haar ingezonden stuk wel eens waarheid bevatten kon; dat haar inzender wel eens gelijk kon hebben met zijn ongehoorde, verregaande beschuldigingen? De slachtoffers zijn ook maar negers, vrouwen, landbouwers en priesters! Zulk een groot bewijs is er niet voor noodig om van zulke lieden grove laagheden te mogen veronderstellen, nietwaar!

Moet dan de liefde tot de Nederlandsche taal en natie zóó dwaselijk ver worden opgedreven, dat men iedereen maar ongestoord anoniem moet laten lasteren, als hij maar de doordrijving der Nederlandsche spraak in zijn schild voert? En moet de lasteraar na zijn ontmaskering nog in bescherming worden genomen omdat hij zich listig wist in te dringen, en men zich over de luidruchtigheid eener publieke uitzetting en over de bekentenis van een oogenblik van onwaakzaamheid te zeer schaamt? Hoe edel zou de redactie gehandeld hebben met hare onbehoedzaamheid te belijden, haren inzender en hare raadgevers in deze te loochenen, en de onschuldig veroordeelden in bescherming te nemen!

Onder aanmoediging van „Neerlandia" zelf hadden mannen van allerlei godsdienstige en politieke richting zeer veel eigenaardigs en sympathieks over Curaçao bijeengebracht; de belangstelling van het Nederlandsche publiek voor het dorre eiland in de Caraibische Zee, door het boek van Van Kol vóór een paar jaar reeds opgewekt, steeg tot genegenheid, de kennismaking was welgemeend en hartelijk bij honderden voorname Nederlanders, die nog weinig gelegenheid gehad hadden met [illegible] en de gevoelens der Curaçaoërs bekend te zijn......en daar komt ons nu op eens van Curaçao-zelf een langgerekte rauwe kreet tegemoet: die zelfzuchtige, luie eilanders „haten" jelui! Zij spreken in hun kringetje van uw „verwaande eigenzinnigheid", van „dat krenterige land, dat zwak en vreesachtig als een lam" is!......en bij de meesten natuurlijk daalt het warmtegevoel weder, nu tot ver beneden 't vriespunt...... Indien immers de redactie zelve „den ernst der bedoeling" meende te ontdekken, hoe zal de gewone lezer ontsnappen aan den geweldigen uitval, de geslepen rhetoriek, de scheeve voorstellingen van dit samenraapsel van sophismen, hoe zal hij zijn gunstige gezindheid bewaren voor die haatdragende, wrokkende eilanders, die in al hun armoede zich nog overgeven aan vadzigheid en ondankbaren spot?

Door het zwijgen van de redactie van „Neerlandia" blijven de meeste lezers het vermoeden koesteren, dat er eenig gewicht mag gehecht worden aan de stuitende openbaringen van haren inzender.

De onbarmhartige algemeenheid en de afkeerwekkende grofheid der beschuldigingen hadden den schrijver onmiddellijk hoogst verdacht moeten maken, en blijven nu nog eerherstel eischen van den kant der redactie, die medeplichtig is geworden in de verspreiding er van.

Zoo goed als niemand wordt gespaard: „Iedere Curaçaoënaar beschouwt zich niet als behoorende bij Nederland;......wie hoorde ooit een rechtgeaard Curaçaoënaar gunstig over den Nederlander oordeelen?" De Curaçaosche blanke dame heeft een „afstootend oordeel over al wat Hollandsch is"; maar zij heeft haar Papiamentsch sprekende menschen innig lief; zij gaat vaak te veel „maatjes gelijk" met den Zwarte om; zij „beheerscht de geheele samenleving in de richting van het oude"; „de groote massa" der planters (ook bijna allen Protestant of Israëliet evenals de blanke dames) maken van hun „goede-plantage een dorre winkel"; zij droomen en schommelen in den wipstoel; de R. K. geestelijken beminnen en beschermen het Papiamentsch en doemen daardoor het volk tot afzondering (in bondgenootschap met de Curaçaosche Blanke!); zij hebben de opleiding der Negers in handen gehad, maar deze negers staan nog altijd beneden de Alfoeren en verschillen niet veel van den oerneger; ja, die negers zijn niets als luie dieren, vol ruwheid en onzedelijkheid.

Het is te grof, „Neerlandia"! Gij hadt moeten begrijpen dat die *haat* en dat *afstootend oordeel* der Curaçaoënaars omtrent ons hier al lang bekend hadden moeten zijn, indien die werkelijk bestonden. Gij hadt ook kunnen bevroeden, dat zelfs tropische Israëlieten en vrijdenkers nog begeerig genoeg zijn naar eenig aardsch gewin om te willen werken en zwoegen, als er op een redelijken oogst te hopen viel. Eveneens kon het u bekend geweest zijn, dat eene commissie van bijna uitsluitend niet-Katholieke heeren jaarlijks onderzoek instelde en officieel rapport uitbracht omtrent de R. K. bijzondere scholen, maar nooit het systeem der R. K, geestelijken heeft afgekeurd, doch dikwijls heeft geprezen.

Ook de opvallend vreemde voortgang der redeneering had onmiddellijk argwaan moeten wekken omtrent de zuivere bedoeling des schrijvers.

Zijn hoofdstelling is: het verval van Curaçao werd veroorzaakt door gebrek aan kennis van het Nederlandsch, dus door het Papiamentsch, en alleen de aanvaarding der taal van het moederland zal welvaart kunnen terugbrengen.

Daar hij echter wel weet dat voor elk nuchter gezond verstand niet de soort taal, maar de graad van ontwikkeling en werkijver van een volk zijn geschiktheid tot produktie bepaalt, moest hij deze eerste stelling met een tweeden opzet handig door eenhaspelen en grooten nadruk laten

Feuilleton.

In het verdronken land.

De *Middelburgsche Courant* schrijft over de vreeselijke ramp het volgende:

Het bezoek aan een overstroomde landstreek maakt, althans de eerste oogenblikken, niet den indruk waarop men zich heeft voorbereid.

Men weet, dat er iets heel ergs is gebeurd, iets verschrikkelijks, en men gaat er heen in de verwachting, dat men dat verschrikkelijke nu in eens voor zich zal zien in al zijn akeligheid, dat men een diepe ontroering zal ondervinden, een emotie zooals bij een brand; dat men iets zien zal om van te huiveren.

Maar het is niet zoo. De ellende, de ontzaglijke ellende *is* er wel, maar is niet in al haar omvang zichtbaar. Wie haar zien wil, moet haar zoeken.

Er is één oogenblik geweest, dat die ellende te zien was, nl. op het oogenblik van de doorbraak, op het oogenblik van de vreeselijke paniek, toen de menschen wegvluchtten voor dat water, dat hen met een woeste onbarmhartigheid uit hun woningen joeg.

Dat was de ellende van den angst voor den dood!

Maar eerst later, weken later, zal de ware ellende beginnen, die veel grooter is dan al het andere, en die men dan wèl zien kan als men haar zoekt, maar die slechts weinigen zullen zien: de ellende van een afmattenden strijd om het bestaan als de hulpmiddelen zijn vernield of voor jaren bedorven.

Dàt is de groote ellende van een overstrooming. En die vindt men niet, als men een verdronken land gaat bezoeken. Men kan slechts door nadenken haar voor den geest halen.

* * *

Men schrijft aan het *Hbld.* uit het Land van Hulst:

Nog altijd teistert de onverzadelijke waterwolf onze zwaarbeproefde streek. Reeds bijna een week klotsen de golven om en in meer dan vierhonderd huizen en gebouwen; meer dan 40 hofsteden liggen onder de golven geheel of gedeeltelijk bedolven. De zuidwesterstorm zet nog steeds, in verbond met het onverzadelijke water de verwoesting voort. Zoo ver het oog reikt, bruisen de vloeden over de vruchtbare akkers. Bij elken nieuwen vloed komen steeds nieuwe watervijanden aanstormen, die bij laag tij slechts langzaam hun prooi verlaten. De nauwe sluizen zijn niet bij machte, al die massa's water te loozen, zoodat het water slechts weinig zakt en met elken nieuwen vloed steeds hooger klimt. De dorpen 1] Kloosterzande, Groenendijk en Walsoorden en verschillende gehuchten staan grootendeels in het water, dat op sommige plaatsen een meter diep is. Hier en daar zijn nog droge plekken, vanwaar de gemeenschap met de omliggende dorpen door sloepen wordt onderhouden. De meesten zijn naar elders gevlucht en betreuren aan vreemden haard het verlies van eigen huis, waar zij zijn geboren, jaren lang gelukkig hebben geleefd. Zal mijn huis het uithouden? Is het misschien al ingevallen? wat zal er van mijn bezittingen overblijven? Zal onze streek weer zee worden? Velen worden opgenomen in het Liefdehuis, waar de moedige, onvermoeide Zusters thans ongeveer 200 menschen verzorgen in een gesticht, berekend voor 50 personen.

't Is nu de tijd niet, om te onderzoeken, of de plaatselijke autoriteiten en de regeering hebben gedaan, wat zij moesten en konden doen. Maandagavond begon de doorbraak. Vrijdagavond kwamen honderd [!] soldaten. En nu, na een week, stroomt het water nog altijd door de breede doorbraak van den zeedijk, die vooreerst niet te stoppen is, en ook door de breuk in den binnendijk, naar Kloosterzandel. De verbitterde bevolking vraagt zich af, of zij dan niet tot Nederland behooren?

Wanneer men er in slaagt de doorbraak in den binnendijk te stoppen, dan zal het water langzamerhand uit de dorpen terugtrekken. Wie schat de schade, wie beschrijft de verwoesting, die dan eerst voldoende zal blijken. Het water, dat deze vruchtbare akkers bedekt, is geen vruchtbaar makend rivierwater, 't is zout, brak zeewater. het verwoest, vernielt niet één dag maar 5 á 10 dagen.

De kalk tusschen de steenen wordt weggevreten, het hout zwelt en buigt, de grond verzakt, de gebouwen scheuren en beginnen over te hellen. En overal klotst en lekt het water, overal tegen in, overal door heen. Zoo worden honderden huizen beschadigd, bedorven, stukgeslagen, in een gedrukt, onbewoonbaar. Meubels vernield, goederen en voorraden bedorven, tuinen verwoest. Ziedaar de ramp voor neringdoenden, burgerij en arbeiders. Op ruim 40 hofsteden bederft het zoute water den oogst in de, schuren, granen en veevoeder, meststoffen en materialen. Schuren en huizen worden bouwvallig. Boomgaarden en landerijen zoo vruchtbaar en loonend, worden moerassen en poelen. Vele wegen

1) Deze dorpen, met Lamswaarde en eenige gehuchten, vormen de gemeente Hontenisse met 5000 zielen.

vallen op de bewering: het verval van Curaçao werd veroorzaakt door verwaarloozing van het land, door gebrek aan energie en alleen noeste vlijt kon 't eiland redden.

Ligt het nu niet voor de hand, dat de hoofdstelling eigenlijk geheel overbodig is, als de tweede waarheid bevat? Immers geen *wereldtaal* kan een volk redden, dat zijn land verwaarloost en zich aan niets doen overgeeft. Doch die hoofdstelling was noodig om zijn gal te kunnen uitwerpen tegen de „Curaçaosche blanke" en de R. K. geestelijkheid!

En nu de bewijzen voor zijn hoofdstelling? Hij voert er geene aan; alleen beweert hij telkens en telkens, dat het Papiamentsch Curaçao geïsoleerd heeft van de buitenwereld; doch daarop is het antwoord aanstonds gereed: de Curaçaosche blanke en de planters kennen bijna allen Nederlandsch, Spaansch en Engelsch; al *spreken* ze dus onderling Papiamentsch, ze zijn daardoor niet geïsoleerd van de buitenwereld; de negers op 't land zijn werkelijk in dat opzicht wel bij de blanken ten achter, *doch als die isolatie oorzaak was van hun achteruitgang en armoede waarom treffen we dan op St. Martin en op St. Eustatius eenzelfde achteruitgang en armoede aan, waar de volkstaal allen inwoners een halve wereld opent, waar dat „ellenlendige Papiamentsch" heelemaal niet bestaat?*

Ook in het verdedigen zijner tweede stelling gaat de schrijver hoogst verdacht te werk, de opeenvolging der gedachten van alinea tot alinea is allerzonderlingst. Ziehier enkele voorbeelden:

Er moet dan bewezen worden dat de planters en hun werklieden, de negers, te weinig energie aan den dag leggen. Daartoe dient de hulpstelling: „Op Curaçao hecht men weinig aan het plantageleven en aan den landbouw". Om dit te staven gaat hij een aanhaling doen uit de Indische Mercuur, van R. H. Rijkens, in welke aanhaling de heer Rijkens heelemaal *niet spreekt van de planters* en hunne families, maar van bedienden, kleine vakmannen en van jonge mulatten, die den heer uithangen."

Een tweede bewijs voor de hulpstelling is: „een liefhebberij voor landbouwzaken is iets zeldzaams" op Curaçao. De argelooze lezer denkt nu aanstonds: geen wonder, dat ze geen succes hebben met hun landbouw, ze hebben er ook geen liefhebberij in! Maar het niet bestaan eener liefhebberij kan twee zeer verschillende maar even logische oorzaken hebben: gebrek aan werklust en gebrek aan ...... succes!

Verder heet het: „In de Oost wordt harder gewerkt dan in de West, niettegenstaande men 't in ons Insulinde veel minder hard noodig heeft." Dit bewijst ook weer niet, dat de planter van Curaçao niet wil werken; maar eenvoudig dat de eenige redelijke prikkel tot hard werken, winst, in de Oost wèl, in de West niet bestaat. Van wat er nu volgt (blz. 24) over de verschillende aanplantingen nemen we het feit aan, dat de groote massa der planters zich niet meer inspant om stapelprodukten te produceeren; doch daarom kan men nog niet spreken van een „misdadig verwaarloosde wijze van beheer der plantages" want de schrijver had zelf reeds gezegd dat voor die culturen „helaas, ook het geld ontbreekt."

De Curaçaosche blanke had hij bij gebrek aan beter op eigen anoniem gezag hatelijk trachten te maken in ons oog, den Negers zal hij hun goeden naam ontnemen op gezag van den heer Rijkens en van „zeer geziene Curaçaoënaars". Wij weten nu uit de laatste aflevering van „Neerlandia", (blz. 45) dat de heer Rijkens op Curaçao zelf ook door „zeer geziene Curaçaoënaars" niet als een betrouwbaar gezag in C'sche aangelegenheid wordt aangemerkt. Maar we wisten vroeger reeds uit mondelinge mededeelingen van zeelieden, ambtenaren en missionarissen, en uit van Kol's werk „Naar de Antillen-Venezuela", dat de Negers werkelijk een goeden naam te verliezen hadden, zoodat nog altijd het *pro* bij het *contra* opwoog, en er eigenlijk weer niets *bewezen* werd.

Op blz. 25 volgt nu een merkwaardig kromme redeneering, als werd er voor de vuist gesproken tot een klas schooljongens: „Doch de heer Rijkens vergist zich hier misschien in dit harde oordeel, hij weet er waarschijnlijk weinig van. Men leze daartegenover wat de heer M. Victor Zwijsen zegt", en dan volgt de aanhaling. Nu zou iedereen meenen dat er een bevestiging en bekrachtiging zou komen van Rijkens' beweringen; niets daarvan! De heer Zwijsen heeft het over het onderwijs aan de „slavenbevolking" te verstrekken een halve eeuw geleden „om ze te bereiden voor de emancipatie, die op til was"!

Men moet toch maar boutweg durven doorredeneeren!

Ook is het onbeschrijfelijk valsch, in beide beteekenissen van het woord, om het laagste straatvolk van de stad als type van den Curaçaoschen neger en het „standpunt" van zijn beschaving voor te stellen!

Om het Papiamentsch „geen taal" te noemen, gaat niet meer aan al zegt men het den heer Chumaceiro na. Drie kwart eeuw geleden gaf dominus W. Conradi het Evangelie van den H. Matthaeus in het Papiamentsch uit, terzelfdertijd ongeveer dat de Apostolische Prefect den Roomschen Catechismus in Nederlandsch en Papiamentsch neven elkander in omloop bracht, de Navolging van Thomas à Kempis verscheen in 1882 in de Imprenta de la Libreria in het Papiamentsch; al sedert jaren verschijnen er Papiamentsche kranten; men spreekt Papiamentsch „zoowel in de salons van den voornaamster Curaçaoënaar, als in de huizen van de allerminst bedeelden"; welnu! dat alles geschiedt niet in „geen taal". Ook bestaat er wel degelijk een spraakkunst in die taal, dat heeft A. Sintiago bewezen. De heer van Kol noemt het Papiamentsch „zacht en kinderlijk"; het heeft een „kernachtige, naïeve wijze van uitdrukken" en „zoetvloeiende woorden" (pag. 385 van zijn „Naar de Antillen").

Behartigenswaardig zijn de woorden, die ik op de volgende pagina lees: „De taal is bijzaak, de ontwikkeling der hersenen moet hoofdzaak blijven......het geheele onderwijs zich aanpassen aan de plaatselijke behoeften, aan de lang-gevoelde nooden", juist! en dus niet aan ons fier gevoel van nationaliteit!

Als driehonderd jaren van Nederlandsch bestuur het Papiamentsch niet vermochten te fnuiken *ook niet in de stad, ook niet bij de Protestanten en Israëlieten aan wien nooit Papiamentsch onderwezen werd*, dan is het eene dwaasheid te verwachten, dat het ooit op 't land verdwijnen zal, dan ligt het voor de hand met het aanbrengen van meer kennis niet te wachten tot het volk Nederlandsch kent, maar nu aanstonds die kennis in de volkstaal aan te dragen, gelijk door velen in het liberale kamp ook beweerd wordt.

Dat uitvaren tegen het Papiamentsch, dat alles, alles verwachten van onze eigen taal klinkt zoo snoevend-vaderlandslievend, ruikt zoo schoolluchtachtig, dat de anonimiteit van den schrijver misschien bij velen gevaar loopt gedeeltelijk te vervallen.

„Teurig" noemt hij de bewering dat het Hollandsch voor den C'schen Neger in zijn verder leven van geen waarde is; maar hij noemt ook geen voordeelen op. Behalve een post bij het gouvernement opent de kennis van het Nederlandsch inderdaad geen andere vooruitzichten voor hem, dan wetenschap op te kunnen doen, die door elke andere taal, ook in 't Papiamentsch, kon toegevoerd worden. En wanneer zal het gewone werkvolk beginnen in een vreemde taal wetenschap op te doen?

Hoe meer men het stuk overleest, hoe meer sophismen en zwakke plaatsen men ontmoet. Het is vol drogredenen die door geslepen plaatsing en door oratorischen stijl en een pathetisch slot moeten verbloemd worden.

Doch de redactie van „Neerlandia" had zelf kloek genoeg moeten zijn volgens haar eigen beginsels om zulk een stuk temminste niet anoniem uit te geven. En nu zij tijd heeft gehad, om over de gevolgen harer on-

---

zijn bedorven, aan de dijk en is voor duizenden guldens schade! Zie daar de ramp voor de landbouwers en grondeigenaars!

Er moet veel meer belangstelling komen; er moet meer geholpen worden! De omliggende gemeenten helpen, steunen met liefde, naar vermogen.

Zij kennen den omvang en bitterheid der ramp. Doch uit geheel Nederland moet hulp en steun komen, opdat straks, wanneer de onberekenbare schade, — die zeker honderdduizenden zal bedragen — eerst in geheel haar omvang zal bekend worden, terstond geholpen en krachtig geholpen kunne worden. Nu is de indruk nog versch en dus het medelijden groot, later wordt die indruk maar al te spoedig uitgewischt! En er zal veel noodig zijn, want niet alleen in Zeeuwsch Vlaanderen, maar ook in andere streken heerscht de watersnood!

* *
*

Men meldt aan het „Handelsblad" uit Tholen:

De reis van het vorstelijk Echtpaar was zoo geheim gehouden, dat het treinpersoneel te Rotterdam eerst begreep, wie de reis medemaakten.

Te Roosendaal moest korten tijd worden gestopt en waren spoedig velen in de nabijheid van het salonrijtuig samengekomen. De Prins stapte hier even uit.

De mailtrein, die anders steeds Bergen-op-Zoom voorbijrijdt, stopte daar ditmaal even om het Koninklijk rijtuig van den trein los te maken. In die stad was hedenochtend te zeven uur het bezoek bekend. Donderdagmiddag had de heer H. P. M. Verlinden, redacteur van „De Zoom", Hare Majesteit in een telegram op de groote ramp, die Zeeland trof, gewezen, en eerbiedig verzocht, de geteisterde streek te bezoeken, daar dit ook ongetwijfeld de liefdadigheid zou bevorderen voor de slachtoffers. Misschien heeft dit telegram de Vorstin er toe gebracht, het bezoek te brengen.

Te zeven uur was het aanstaand bezoek te Bergen-op-Zoom bekend. „De Zoom" had de tijding door bulletins bekend gemaakt en zoodoende was een groote menigte bij het station saamgekomen, toen te 9.30 spoortijd de trein het station binnenreed. Aan het station was niemand voor de officieele ontvangst aanwezig.

De Prins in politiek, een pelsjas aan, stapte uit; daarna de Koningin, dragende een bonten mantel, Hare Majesteit zag er zeer goed uit. H. M. gevolg bestond slechts uit twee personen, den particulieren secretaris jhr. Van Geen en de hofdame jkvr. Van de Poll. De Prins schudde even de hand van jhr. Van Rijckevorsel, commissaris der Heidemaatschappij, die toevallig op het perron stond. Daarna begaven Hare Majesteit en de Prins zich naar het wachtende hofrijtuig, waarin ook het gevolg plaats nam.

In het rijtuig werden trommels met proviand gezet. Toen reed men weg door de stad, waar van tal van huizen de vlaggen wapperden en een groote menigte de Koningin toejuichte.

Het weder was zeer goed, zoodat het rijtuig open bleef.

Dadelijk werd langs Halsteren gereden naar het veer aan de Eendracht, om daar over te varen naar Tholen. Het rijtuig der Vorstin bracht haar tot bij de pont, waarna het ging stallen in het Tholensche Veerhuis.

Het vorstelijk gezelschap ging over met de pont en daarna met het aan den overkant van het eiland Tholen staande rijtuig de stad langs, naar Oud-Vossemeer, dat door den watervloed deerlijk gehavend is. Men reed langs den dijk, waar overal stukken uit waren geslagen en waar men bezig was de gaten met kistdammen te sterken.

Het weer was ondertusschen zeer slecht geworden: een gure wind joeg over de vlakte en een doordringende stofregen joeg ons in het gezicht.

Langs den geheelen weg kon men de ellende, door het water aangericht, aanschouwen. en rond Oud-Vossemeer in de verte stond alles nog blank. De huizen waren boven den waterspiegel uitstekende.

Het weder was tegen den middag weder zeer verbeterd, de regen had opgehouden, en de zon weder doorgebroken. Bij 't huisje van den arbeider De Jagt, aan den afrit van den dijk naar het dorp, werden de hooge bezoekers door jhr De Casenbroot, lid van Gedeputeerden, ontvangen en begaven zich met gevolg in een roeiboot om het overstroomde dorp te zien.

De Koningin bezocht het huisje van de weduwe Jacob van der Kloosster, waar het wachthuis der politie is. Door de overstroomde dorpsstraat roeide men tot de Vogelenzang, waar Hare Majesteit alles bezichtigde, en naar het Raadhuis in het dorp, waar nog een kamer droog staat.

Hare Majesteit werd daar ontvangen door jhr. Vredenburg van Tholen en den burgemeester van Oud-Vossemeer, den heer De Graaf.

Geruimen tijd werd door de Koningin alles bezichtigd en overal liet zij zich inlichten.

Na een kort oponthoud reden de Vorstin en de Prins op een open dogcar met gevolg en jhr. Casenbroot naar Tholen terug, waar zij te ongeveer half één aankwamen. De geheelen weg lang werd dit rijtuig gevolgde door een groote stoet fietsrijders.

Op het marktplein te Tholen aangekomen, werden de hooge bezoekers door een juichende menigte begroet. De Vorstin, met een blozend gelaat door den kouden wind, werd aan den ingang der bewaarschool, tijdelijk het toevluchtsoord van door de ramp getroffenen van Oud-Vossemeer ingericht, ontvangen door den burgemeester, den heer van Stapelen, die aan hare Majesteit en den Prins het comité van ondersteuning voorstelde. In het achterlokaal zaten ongeveer 260 mannen, vrouwen en kinderen, van alles beroofden, aan het middagmaal, uutspot. De Vorstin onderhield zich geruimen tijd met mevrouw Plet, de echtgenoote van den kantonrechter, voorzitter van de ondersteuningscommissie, en met velen der door de ramp getroffenen.

Het vorstelijk gezelschap toefde geruimen tijd en begaf zich daarna naar „Non Semper", waar vele zieken uit het Oud-Vossemeer worden verpleegd.

In „Non Semper", de societeit, tijdelijk tot ziekenhuis ingericht, bezocht de Koningin alle 40 zieken en gaf hen versnaperingen. Een oude vrouw stierf juist toen de Vorstin het huis was binnengekomen.

Hare Majesteit werd er rondgeleid door mevr. Pot-Meyer, die belangloos van den aanvang der ramp af, het liefdewerk op zich nam.

Van het ziekenhuis wandelde men, gevolgd door een groote menigte, naar Brugstraat.

De Vorstin en de Prins toefden tot bijna kwart over twee ten huize van den burgemeester en gebruikten daar de lunch. Alvorens te vertrekken, bezichtigden zij nog in de hal van het stadhuis de stapels kleeren en ondergoed voor de slachtoffers bijeengebracht. De Vorstin was blijkbaar zeer onder den indruk van al de ellende, die zij had aanschouwd.

Naar Bergen-op-Zoom werd teruggereden, van waar men te 2.8 uur naar Den Haag terugkeerde.

Het bezoek maakte op de bevolking blijkbaar diepen indruk.

---

waakzaamheid te kunnen oordeelen, nu zij weet, medegewerkt te hebben aan het belasteren van duizenden onschuldigen, nu rust op haar de plicht uit eigen naam eerherstel te doen. Laat dát nu eens een echte karaktertrek wezen van onzen Nederlandschen stam, eerherstel te durven geven, waar men, zij het ook uit loutere onvoorzichtigheid, medeoorzaak geweest is van lasterlijke berichten!

P. L. N.

(*De Maasbode*, 23 Maart)

Een nieuwe aanval op de bevolking VAN CURAÇAO.

III. (Slot.)

(Tot onze spijt konden wij dit slotartikel niet meer in zijn geheel overdrukken. De bewijsvoering zullen wij echter zonder verkorting weergeven. *Red. Am.*)

Doch de aandachtige lezer van het verfoeielijk stuk in „Neerlandia" zal op 't eind wel begrijpen, waar toe die sophistische redeneeringen en lasterlijke overdrijving van de feilen der Negers eigenlijk noodig waren: de R. K. Geestelijkheid moest kunnen beschuldigd worden. Zij had de „opleiding en ontwikkeling" der Negers in handen, en is dus ook verantwoordelijk voor het gedrag van dat ras. En omdat de schrijver geen practische reden voor die zoogenaamde mislukte opleiding kan geven, zooals daar zouden kunnen zijn: achteloosheid, hardvochtigheid, voornaamheid, anthipatie, absentisme uit de parochie, gebrek aan scholen, nalating van huisbezoek, het niet zedelijk verplichten der ouders om kinderen ter school te zenden, of wat anders ook, dat een verklaarbare aanleiding had kunnen geweest zijn voor stagnatie in de ontwikkeling der Zwarten, treedt hij vooruit met de zuiver theoretische hoogst problematische stelling: Het niet volstrekt vasthouden door de R. K. Geestelijkheid aan het Nederlandsch op hare scholen voor de landelijke bevolking, is de oorzaak van de isolatie en achterlijkheid der Negers en dus van het verval van Curaçao.

Die R. K. Geestelijken zullen zich zelven wel verdedigen, indien ze het noodig achten, maar het lust me toch eenige nuchtere vragen te stellen, die pleiten voor hun onschuld aan het verval der kolonie.

Zijn de negers van St. Martin en St. Eustatius, die ook „tegen de nationale idee in" Engelsch leerden op de neutrale regeerinsscholen, ook geïsoleerd gebleven van de buitenwereld? En zijn zij dan wel opgevoed tot beschaafdere, nijvere landbouwers, eenigszins op de hoogte van hun tijd"? (bl. 27) Wij weten het met den schrijver mee: levend onder een veel gunstiger hemel dan de Curaçaosche negers, laten de Bovenwindsche Zwarten, om welke reden dan ook, hun eigen land braak liggen, om elders te gaan werken. Daar kon toch de R. K. Geestelijkheid het papiëmentsch niet „beschermen", en toch is het resultaat hetzelfde: lusteloosheid en onbekendheid met den landbouw, en dat zelfs in een gunstiger klimaat! Men denke zich wel in dit feit in. De vier of vijfduizend Negers der Bovenwindsche eilanden werden opgeleid en ontwikkeld in een wereldtaal door officieele mannen, gezonden door de regeering, buiten medewerking der R. K. Geestelijkheid; — de katholieke scholen bestaan op St. Martin slechts 16, op St. Eustatius maar een half dozijn jaren —, de meerderheid dier Zwarten was Protestant en de onderwijzers zelfs allen, en toch is de economische toestand op die eilanden even bedroevend als op Curaçao.......

Neen, aan de malaise op onze Antillen ligt dus geen taalquaestie ten gronde; het is dus een zuiver industrieel en commercieel vraagstuk.

De schrijver roept ons toe: „Hollanders, gaat hierin ter school bij de Engelschen!" De Engelschen hebben hun vaderlandschen plicht niet verzaakt en altijd vastgehouden aan hun eigen taal. Maar volgt hem de neger, „zij 't dan ook slechts in de verte"?

Op St. Lucia wonen 50,000 negers; er zijn 44 lagere, alle particuliere scholen, aan welke de regeering 12 gulden per leerling jaarlijks uitkeert. Maar toch wordt op het eiland een leelijk Fransch patois gesproken.

Op St. Vincent wordt door de Negers ook eenzelfde soort taal gesproken. Andere gegevens zijn mij niet gezonden.

Op Dominica alleen worden alleen Gouvernementsscholen aangetroffen. Het onderwijs is verplichtend sedert de wet van 1890. En toch, de negertaal is weer een Fransch patois. Het eiland is alleen Engelsch in naam ofschoon „het zich meer dan 100 jaren kalm en rustig kon ontwikkelen onder Engelsch bestuur."

Op Barbados is het gelukt de Engelsche taal in te voeren. Doch waarom? In 1624 was het eiland nog onbewoond. Behalve door eenige duizenden verbannen Ieren werd Barbados gekoloniseerd door kleine boeren, die minder naar natuurschoon zochten, dan naar een vruchtbaren bodem. Op school is dat Engelsch niet aangeleerd. Althans van de 40,000 kinderen (negen tienden daarvan zijn niet blank) op schoolplichtigen leeftijd, bezochten slechts 23,660 de school, waarvan nauwelijks zeven twaalfden geregeld.

Heeft nu hier de taal van het moederland of de landbouw de arme bevolking kunnen beveiligen tegen algemeenen achteruitgang? „De bestaande ondernemingen zijn door haren zwaren schuldenlast vrij wel het zinkingspunt genaderd...... Alleen staatshulp kon redding brengen aan den inboorling........... Men zal hulp moeten verschaffen om de dreigende, ja, reeds heerschende armoede te keeren." In een officieel rapport las de heer Van Kol: „De werklieden lijden de uiterste armoede, hun arbeidskracht gaat door gebrek aan voedsel achteruit, vele kinderen sterven door ellende, en de slecht doorvoede inwoners kunnen geen weerstand bieden aan de ziekten, die hen steeds meer teisteren."

Ook op St. Kitts is het Engelsch algemeen geworden, doch ook weer niet door de school: „het onderwijs is nauwelijks begonnen." De 8000 Schotten, door Cromwell in 1651 naar de Leeward Islands gezonden, hebben er het Engelsch gebracht. Overigens heeft dat Engelsch hen niet beveiligd tegen „dalende loonen en werkeloosheid", tegen „nood en ontevredenheid en bedroevende opstanden."

Wij kunnen dus inderdaad wel wat leeren van de Engelschen en hunne koloniën, namelijk 1°. dat het hun hun niet gelukt is hun eigen taal door het onderwijs in te voeren, doch enkel door immigratie van Engelsch sprekende kolonisten; 2°. dat het Engelsch, waar het werkelijk is doorgedrongen tot de zwarte bevolking, geen waarborg gebleken is tegen achteruitgang en armoede op de eilanden, en dat dus het dun laagje vernis, hun door een beschaafde taal aangebracht, niet ten voordeel gekomen is aan haar karakter en energie; eindelijk, dat zelfs klimaten en landbouwgronden als op Barbados en St. Kitts het verval dezer eilanden niet heeft kunnen verhoeden, zoodra er ongunstige handelsverhoudingen intraden.

Wij hebben geen reden om de opgaven van den heer Van Kol omtrent de Engelsche eilanden te ver werpen; wij achten ze hoogst leerzaam en concludeerend tegen de op zich reeds al te doordrijverige thesis: het Nederlandsch zal Curaçao uit zijn verval opheffen.

Wat er voor Curaçao gebeuren moet is nog altijd moeilijk te zeggen, doch zeker is het dat het opdringen van het Nederlandsch geslachten zal moeten duren, ontzaglijke sommen aan het moederland kosten, en in 't eind zou blijken van geen bijzonder nut te zijn. „Hollanders gaat hierin ter school bij de Engelschen!" zooals de schrijver in „Neerlandia" ons toeroept..........

I.

(De Tijd 24 Maart.)

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Kerkelijke Berichten.

Dinsdag zal in de Rozenkranskerk op Pietermaai des morgens te 5 ure een plechtige H. Mis van Requiem worden opgedragen voor de zielerust van den Zeereerw. Pater A. Helling. Donderdag daaropvolgend zal Z. D. H. Mgr. van Baars in de St. Annakerk aan de Overzijde des morgens ten 7 ure een Pontificale H. Mis opdragen tot dezelfde intentie.

Havennieuws.

Van 1 — 16 April liepen onze haven binnen:

Stoombooten	19
Goeletten	21
Bijlanders	14
Brikken	2
Totaal	56 schepen.

Regenval.

Gedurende de maand Maart.

	mM.
Plantage Savonet	0
„ Knip	0
„ Klein Sta. Martha	0
„ Daniel	8,6
„ Veeris	3,6
„ Noordkant	0
„ Gr. St. Joris	2,4
„ Fuik	0,5
Quarantaine Beekenburg	0,
Fort Amsterdam	9,5

't Is treurig, zoo droog als Maart bleef. April schijnt het iets beter te zullen maken. Maar de droogte is algemeen. Op St. Enstatius is er bijna geen regenwater meer op 't eiland.

Koloniale Raad.

Uit de *Mem. van Antwoord* op het V.V. stippen wij met genoegen aan, dat het Bestuur niet slechts zal zoeken naar de nieuwe cultures, maar ook de reeds bestaande cultures, waarvan de levensvatbaarheid door jarenlange ondervinding meer dan voldoende bewezen was, wil verbeteren en uitbreiden. Door de zorg van den landbouwkundige is reeds in een 700tal mandjes, als door den Raad bedoeld, divi-divi-zaad uitgezaaid. Er zal dadelijk een onderzoek worden ingesteld o. a. ook naar de variëteit, welke de beste resultaten geven zal en vooral naar de omstandigheid, of de divi-divi-ziekte alle boomen zonder onderscheid aantast, of slechts die, welke een bepaalde variëteit van peulen leveren.

Van de *Cristiansted* hooren we nog niet veel goeds. Tot dusverre van Aruba zoo goed als geen vracht. Op Bonaire werd de toezegging gedaan zooveel mogelijk van het stoombootje gebruik te zullen maken. Wijst dit misschien op een langeren levensduur van onze *Cristiansted*?

Het Bestuur is niet erg tevreden, naar het schijnt, over de handelaren van Aruba, die tot dusverre zoo weinig medewerking toonden om de *Cristiansted* in de vaart te houden. Wij vinden het echter nog al begrijpelijk, dat de Arubianen liever met eigen zeilschepen hun waren hierheen brengen op den dag, wanneer de groote stoomschepen die goederen onmiddellijk van die scheepjes overladen en ze weer gedeeltelijk vullen met aangevoerde waren uit Europa of Amerika, dan hun lading om de twee weken over te doen aan de *Cristiansted*, als de stoombooten al lang weg zijn, en de goederen hier moeten worden opgeslagen om op een nieuwe aansluiting te wachten.

Ook mag bij het beoordeelen van de beteekenis van Aruba's handel niet uit het oog worden verloren, dat nu reeds meer dan een half jaar lang schepen van minder dan 50 ton inhoud geen vaart meer hebben op Colombia en geen enkel schip, noch groot, noch klein, Venezuela vooralsnog mag aandoen. De aankoop van divi-divi aan de kust moet hierdoor natuurlijk zeer verminderen.

Wordt deze verhouding met Colombia en Venezuela weer normaal, dan is het voor Aruba zeer gewenscht, dat van tijd tot tijd, mits men dit van te voren wete, groote stoomschepen, die grootere vrachten onmiddellijk van Aruba naar New-York of Hamburg transporteere.

Uit het niet-steunen der *Christiansted* mag dus niet besloten worden tot de onbeduidendheid van Aruba's handel, waardoor uitbaggering van de haven aldaar van zelf ongemotiveerd zou wezen.

Muziekuitvoering.

Woensdag a. s, om 7,30 uur muziek op het Molenplein, Overzijde.

Prinsendag.

De verjaardag van Z. K. H. DEN PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG werd Donderdag volgens het voorgeschreven program gevierd. Wat ons verheugde, was dat men zoo langzamerhand op dergelijke dagen meer vlaggen begint te zien, waardoor de stad er feestelijker uitziet.

De plechtige taptoe werd ditmaal weer goed uitgevoerd, terwijl bij het scheiden van de markt de militaire wandeling met muziek en fakkellicht heel wat menschen aantrok.

Verhooging begrooting Curaçao 1906.

Werken voor de waterverschaffing. — Een wetsontwerp tot aanvulling der bovengenoemde begrooting, strekt om art. 56 der koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao te verhoogen met ƒ24,000. Het eindcijfer der begrooting stijgt daardoor tot ƒ885,437,41½.

De ƒ24,000 strekken voor kosten tot het maken van werken in het belang van de waterverschaffing.

Evenals verleden jaar hebben zich ook thans weder een groot aantal planters voor het bekomen van subsidie voor dit doel aangemeld. Opdat de nieuwe dammen vóór het aanbreken van den regentijd gereed kunnen zijn, is het, naar de gouverneur meent, noodzakelijk, dat dit bedrag zoo spoedig mogelijk te zijner beschikking wordt gesteld.

Phosphaat.

De onlangs opgerichte Santa Barbara Corporation schijnt succes bij haar werk te hebben. Er wordt reeds gewerkt met ± 150 man, terwijl spoedig een spoorweg zal worden aangelegd; de materialen, rails en wagons, zijn grootendeels reeds aangekomen.

Ook werd besloten de plantage Waterloo (met of zonder ozokeriet, daar hebben wij nog niets van gehoord) te exploiteeren.

Als de mijnwet voor Curaçao nu eindelijk eens klaar kwam, en men op Sta. Barbara weer eens met volle kracht begon te werken, kon Curaçao wel weer eens wat opfleuren.

De hollandsche Artisten.

Uit goede bron vernemen wij, dat 2 Mei a. s. 2 Dames en 3 Heeren scheep zullen gaan naar Suriname en Curaçao, zoodat onze kunstavonden wel half Juni zullen vallen.

Wij twijfelen er niet aan, of het Curaçaosch Publiek zal de groote moeite en opoffering dezer hollandsche Kunstenaars op prijs weten te stellen en hun een waardige ontvangst voorbereiden. Waar zij zooveel belangstelling in ons toonen, moeten wij samenwerken om iederen avond het Theater Naar flink te vullen met belangstellende kunstvrienden.

Bonaire.

19 April 1906.

Gisteren avond om 8 ure was er hier in het gebouw van de Bonairiaansche Sportclub, op uitnoodiging van den Heer C. J. KRIJT, een gezellig samenzijn gedurende eenige uren. Gedurende ruim twee uren hield de WelEd. Gestr. Heer TOURS, van H. M. Stoomschip „Kortenaer" ons hoogst aangenaam bezig door ons als gids te dienen in Oud en Nieuw New-York, naar de Niagara-waterval om ten slotte nog enkele oogenblikken te vertoeven bij de Koninginnefeesten op Suriname en bij 't vertrek van Gouverneur LELY en de aankomst van Gouverneur IDENBURG. De muziek van de Kortenaer, die in de pauze eenige aardige stukken liet hooren, was zoo lustig, dat de Heeren en Dames niet konden nalaten eenige oogenblikken op die vroolijke tonen rond te dansen.

Zeker was de Heer KRIJT de tolk van al de aanwezigen, toen Z.E. den dank bracht aan den Heer TOURS voor den gezelligen en nuttigen avond ons geschonken, en hierbij den wensch uitte, dat de Heer TOURS bij een andere gelegenheid, bij de komst van de „Kortenaer" in onze haven, ons wederom zulk een aangenamen avond zou verschaffen. De prachtige en duidelijke lichtbeelden hebben zeker velen de stille hoop doen koesteren om vooral „de Niagaraval", eenmaal in werkelijkheid te zien.

Advertentien.

Drukker:
ALFREDO F. SINTIAGO